

VIITOSTIE Itä-Suomen ykkösväylä

Syyskuu 2018

VIITOSTIE – Itä- Suomen ykkösväylä

- **Viitostie lyhyesti**
- **Ydinviestit**
- **Johdanto**
- **Viitostiekäytävä**
 - kehitys 2010-luvulla
 - taustaa viitostiestä
 - valtatie liikennemääristä 1-3
- **Kehittämisen lähtökohta**
 - uusi lainsäädäntö voimassa
 - elinkeinoelämä haastaa
 - yritysuoitisia
- **Itä-Suomen elinvoimaisuus ja saavutettavuus**
 - alueellinen kilpailukyky, saavutettavuus
 - kehittämisen lähtökohta
- **Viitostien varren investoinnit**
- **Päätelmiä ja suosituksia**

VIITOSTIE LYHYESTI

- Tien pituus välillä Lusi-Sodankylä 910 km
- Liikenne koko yhteysvälillä vaihtelee 400-27 000 ajo/vrk
- Vaikutusalueella asuu n. 400 000 asukasta, toimii 22000 yritystä ja 151 500 työpaikkaa
- 65 % työpaikoista sijaitsee 10 km säteellä viitostiestä
- Tien investointitarve noin 900 milj. euroa, joka turvaa yritysten/kuntien investointien (**lähes 10 Mrd. euroa**) kanssa tienvarren kasvua ja toimintaedellytyksiä

Ydinviestit

Itä-Suomen väestökehitystä **vahvistettava** ja viime vuosien aleneva kehitystrendi oikaistava. Tarvitaan poliittisia erityistoimia parantamalla liikenneyhteyksiä.

Hyvillä liikenneyhteyksillä voidaan parantaa alueen saavutettavuutta, kilpailukykyä ja työmarkkinoiden toimivuutta. **Viitostielä tavoitteena tulee olla turvallinen ja ympärivuotinen satasen tie.**

Kehittyvän ja toimivan liikenne- ja kasvukäytävän muodostaminen viitostielle edellyttää uudenlaista **kaavoitusta**, varautumista **tuleviin päätöksiin** sekä valtion **pitkäjänteistä sitoutumista** investointeihin.

Johdanto

Tässä raportissa esitetään Viitostien kehityskäytävän merkitystä alueelle ja sen vahvistamista. Yhteinen, ylimaakunnallinen tavoite Viitostielle on – **turvallinen ja ympärivuotinen 100 km/h tie Lusista Sodankylään**. Tavoite edellyttää erityistoimia ja investointeja. Tahtotila parantaa liikkumisen olosuhteita ja työmarkkinoiden saavutettavuutta asutus- ja työpaikkakeskittymissä.

Raportin on tilannut Viitostie ry ja sen on laatinut johdon neuvonantaja Juhani Tervala. Raportti on laadittu yhteistyössä viitostiealueen maakuntaliittojen, kauppakamarien ja ELYjen kesken. Työhön on liittynyt selvitys ”Viitostien alueellinen ja kansallinen merkitys”, jonka on laatinut Timo Aro MDI:sta. ELY-keskus laati muistion viitostien kehittämistä ja kustannuksista. Raportin ulkoasun tehnyt Saara Liukkonen.

14.6.2018 pidettiin Leppävirralla kaupunkien ja kuntien edustajille yhteinen keskustelutilaisuus tavoitetilasta. Lisäksi Viitostie ry on koonnut kesällä 2018 viitosväylän varren yritysten/kuntien merkittävimmät investointisuunnitelmat vuoteen 2030 asti.

Kehitys 2010- luvulla

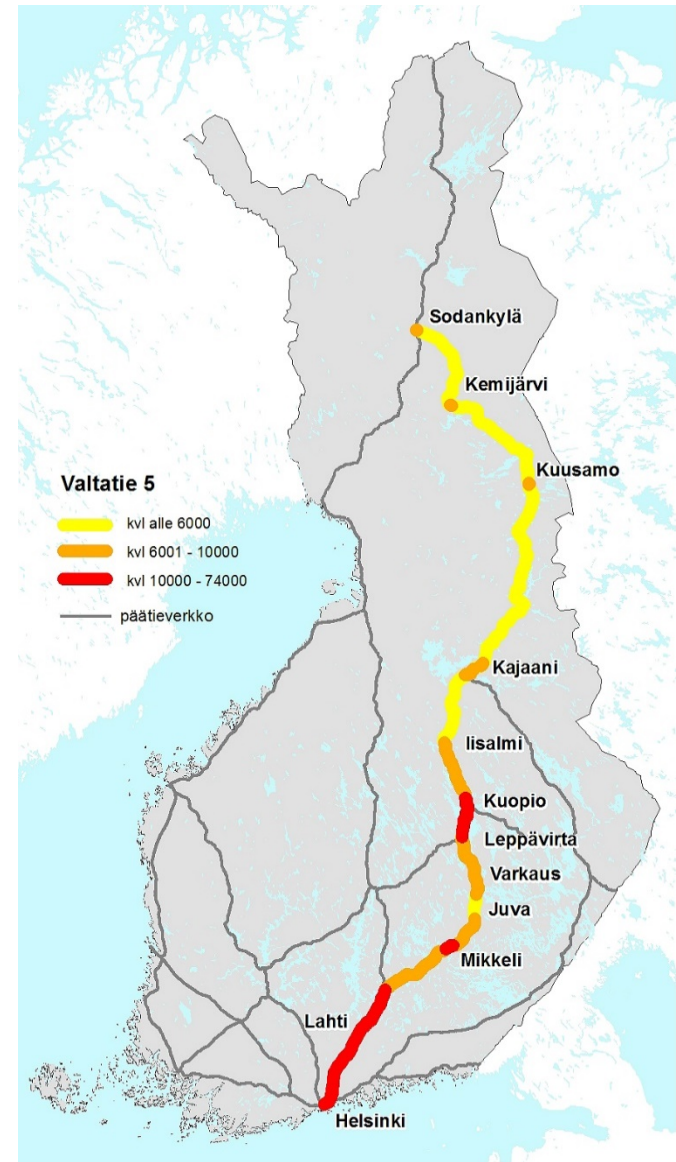
- Viitostievarren kehitys on ollut **haasteellista** ja **jakautunutta** voittajiin sekä häviäjiin.
- Osin väestö ja työpaikat ovat vähentyneet, osin väestö ja työpaikat ovat kasvaneet. Näin on esim. Kuopiossa, Siilinjärvellä ja Mikkelissä.
 - Väestö vähentynyt keskimäärin 2,1 % (8600 henkilöä) ja väheneminen ollut yli 10 % kymmenessä kunnassa.
 - Työpaikat vähentyneet alueella 4,7% (7400 työpaikkaa).
- Viitostien varrella on myös vahvaa kasvua. Erityisesti Pohjois-Savon talous on ollut positiivista, yritysten liikevaihto ja vienti ovat kasvaneet muuta Suomea voimakkaammin 2015 lähtien.

Taustaa Viitostiestä

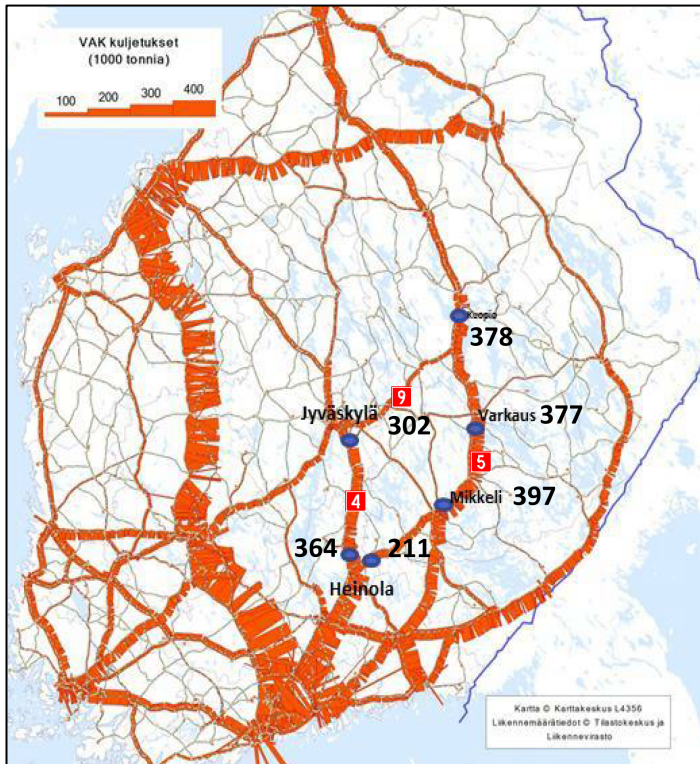
- Valtatie 5 on yksi Suomen pääteistä, joka yhdistää Etelä- ja Pohjois-Savon, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Keski-Lapin Helsinkiin. Tie on tärkein alueen elinvoiman ja menestyksen tekijä.
- Viitostie erkanee nelostiestä Heinolan Lusissa ja yhdistyy takaisin nelostiehen Sodankylässä. Tie kuuluu TEN-T kattavaan verkkoon.
- Viitostie kytkee koko matkalla Itä-Suomen työssäkäyntialueet toisiinsa ja muualle Suomeen. Tien pituus on 910 km ja se kulkee kuuden maakunnan ja 26 kunnan läpi.
- Tien vaikutusalueella on 400 000 asukasta, 151 500 työpaikkaa ja 22 000 yritystä. Neljä viidestä asukkaasta ja työpaikasta sijaitsee kymmenen kilometrin etäisyydellä viitostiestä.
- Tien keskimääräinen liikenne vaihtelee laajalti, 400-37 000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Viitostie - Itä-Suomen ykkösväylä

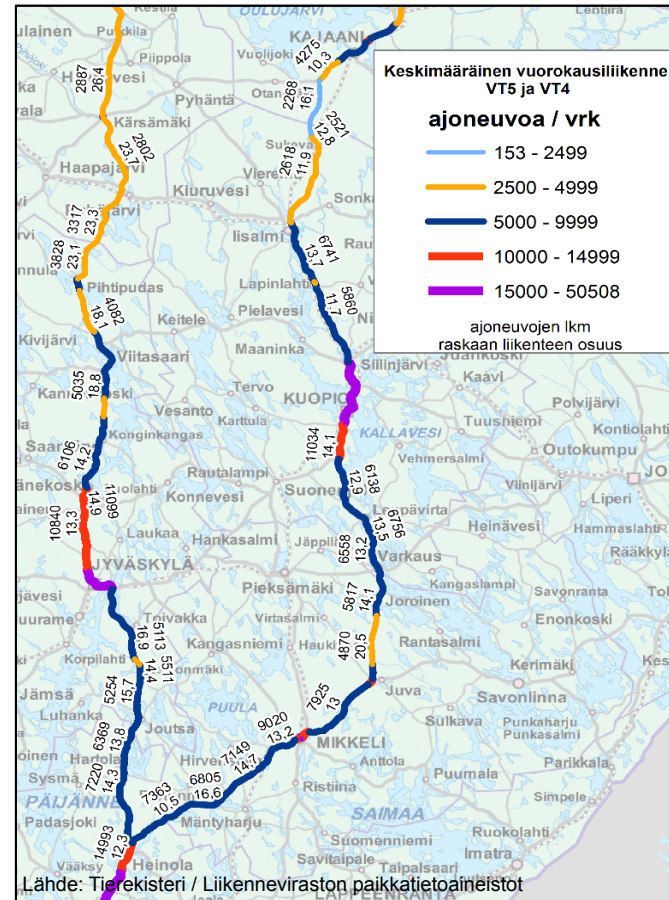
- Liikenne 1-3

Tavaraliikenteen valtaväylä 2/3

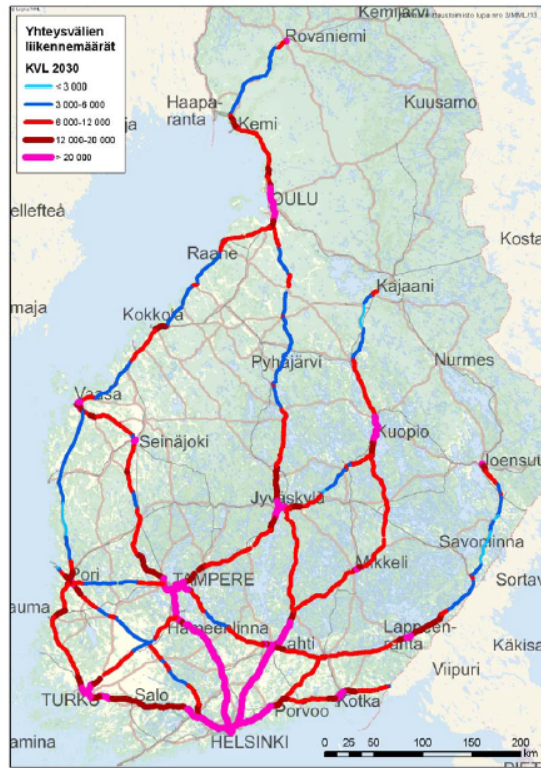

Vaarallisten aineiden tiekuljetusreitit välillä Heinola-Kuopio

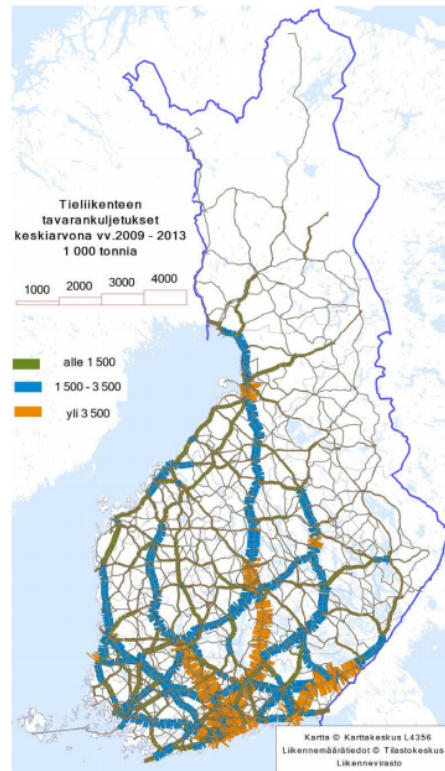
Keskimääräinen vuorokausiliikenne ja raskaan liikenteen osuus

Tieverkolla erilaisia kuljetuksia 3/3

Kuva 34. Tärkeimpien valtateiden ennustetut liikennemäärät (KVL) vuonna 2030.

Määrä

Paino

Arvo

Uusi laki liikenne- järjestelmästä ja maanteistä

Uudessa laissa säädetään **kaikki liikennemuodot ja kulkutavat** kattavasta valtakunnallisesta liikennejärjestelmästä (LJS)

Lain tarkoituksena on sovittaa LJS siten, että siinä **sovitetaan yhteen** valtakunnalliset ja alueelliset tavoitteet

Korkean palvelutason **runkoverkko** päätetään LVM:n asetuksella

Maantieverkkoa on kehitettävä ja kunnossapidettävä ja siihen investoitava siten, että **edistetään** mm. alueitten kehittämistä, alue- ja yhdyskuntarakenteen taloudellisuutta

LJS:n tulee sisältää 12 vuoden toimenpiteet ja valtion rahoitusohjelman

Elinkeino- elämä haastaa

- Yritysten kannalta **hyvin toimiva** viitostie on elinehto. Yritykset tarvitsee tasaisen laatutason tien sekä 100 km/h kesät-talvet.
- Viitostie on alueen **kuljetusten pääreitti** pohjoiseen ja etelään. Parannettu ja laadukas tie mahdollistaa lyhyemmän ajoajan ja tuottavuus paranee eli 2-3 % polttoainesäästö on mahdollista.
- Toimiva tie on tärkeää, koska jo nyt **sijainnin** vuoksi annetaan etumatkaa kilpailijoille.
- Kuljetusten **ennustettavuus ja täsmällisyys on** tärkeää.
- Viitostie on merkittävä **työmatkaliikenteen väylä**. Hyväkuntoinen, turvallinen Viitostie laajentaa työssäkäyntialuetta ja helpottaa työvoiman saatavuutta.
- **Talvikunnossapito paremmaksi.**

Yritysuutisia

- Kuopioon suunnitteella oleva **Finnpulpin** jättisellutehdas sai osakkaakseen kiinalaisen paperijätin Hengan Internationalin huhtikuussa 2018. Tehdasinvestoinnin kokonaisarvo 1,4 mrd€.
- Pörssilistattu kansainvälinen Mondi Group osti Kuopiossa toimivan **Powerfluten** aallotuskartonkitehtaan. Myyntihinta 365 m€.
- **Stora Enso** investoi yhteensä yli 150 m€ Varkauden tehtaaseen.
- Vieremäläinen **Ponsse** jatkaa ennätysellisessä kasvussa, liikevaihto (n. 576 m€) kasvoi 2017 11,4%. Yritys investoi historiansa suurimpaan tuotantotilojen laajennukseen.
- **Normet Group** ja kiinalainen JCHX Mining Management Co Ltd perustavat yhteisyrityksen Kiinaan. Yritys tulee valmistamaan ja myymään kaivoslaitteita Kiinan markkinoille.
- 2008-2017 **Yara** investoi Siilinjärven toimipaikkaan yhteensä yli 600m€.
- Japanilainen Sumitomo osti **Amec Foster Wheelerin** voimalatuotannon. Kauppaan kuuluu myös Varkauden yksikkö, n. 400 hlö.
- Sveitsiläinen Dr Frederik Paulsenin Säätiö perusti Kuopioon kansainvälisen geeni- ja soluterapian tutkimuskeskuksen (**KCT**), joka työllistää 45-50 tutkijaa.
- Japanilainen pörssi-yhtiö WDB Holdings osti 2017 lääkealan palveluyrityksen **Medfiles Oy:n** ja perustaa Euroopan toimintojen keskuksensa Kuopioon.
- Virus- ja geenilääkkeitä valmistava **FinVector Vision Therapies** investoi uuteen puhdistilaan Kuopioon n. 25 m€. Investointi mahdollistaa laajemman kaupallisen tuotannon.
- **Bittium Biosignals Oy:n** Kuopion tiimi teki 21mUSD kaupan Faros ECG laitteista Yhdysvaltoihin. Sekä kehitys että tuotanto kauppaan tulevat Kuopiosta.
- Yli miljoona matkailuvuorokautta Kuopiossa ja Tahkolla. **Tahkolla** rakennetaan uusi tiivis keskusta (n. 100 m€)
- **Lapland Hotels** suunnittelee Kuopioon uutta kongressihotellia.

Etelä-Savon vientiyrityksiä

Alueellisen kilpailukyvyn lähtökohdat

Liikennepolitiikalla, -yhteyksillä ja -käytävillä on **vahva yhteys** aluerakenteeseen. Poliittiset ratkaisut luovat myönteisiä muutosvaikutuksia.

Saavutettavuus on yksi keskeisimmistä alueellisen kilpailukyvyn indikaattoreista. Lyhyemmät matka-ajat vaikuttavat suuresti liikkuvuuteen ja työssäkäyntialueeseen.

Alueliikkuvuudella ja saavuttavuudella on **vahva keskinäinen yhteys**. Lyhyet etäisyydet lähentävät alueita ja luovat uutta kysyntää.

Liikenne- ja kasvukäytävät sekä vyöhykkeisyys **uuden aluekehityksen** perustana. Käytävät toimivat kehitystä ohjaavana fyysisesti ja toiminnallisesti.

Saavutettavuus

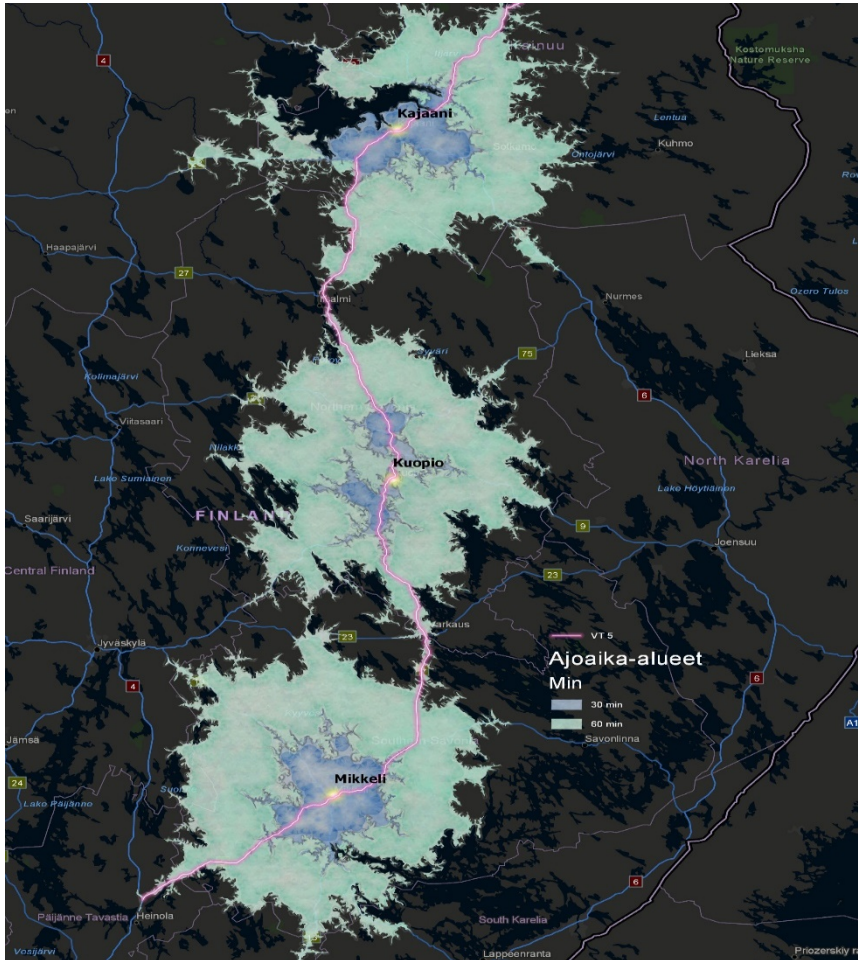
Saavutettavuutta ja liikkumisen olosuhteita pidetään alueellisen kehityksen ja taloudellisen kasvun perustana.

Saavutettavuus on **perusedellytys** työmarkkina-alueitten väliselle ihmisten, palveluiden ja tavaroiden liikkuvuudelle.

Liikenneinfran kehittäminen parantaa alueiden sisäistä ja välistä liikennettä sekä työasialiikennettä. Infrapanoksilla saadaan aikaan **liikenteen kustannussäästöjä**.

Toimivan liikenne- ja kasvukäytävän muodostuminen Viitostien ja Savon radan muodostamalle rungolle edellyttää jatkossa uudenlaista kaavoitusta (**kehityskäytäväkaava**).

Viitostien saavutettavuusalueet

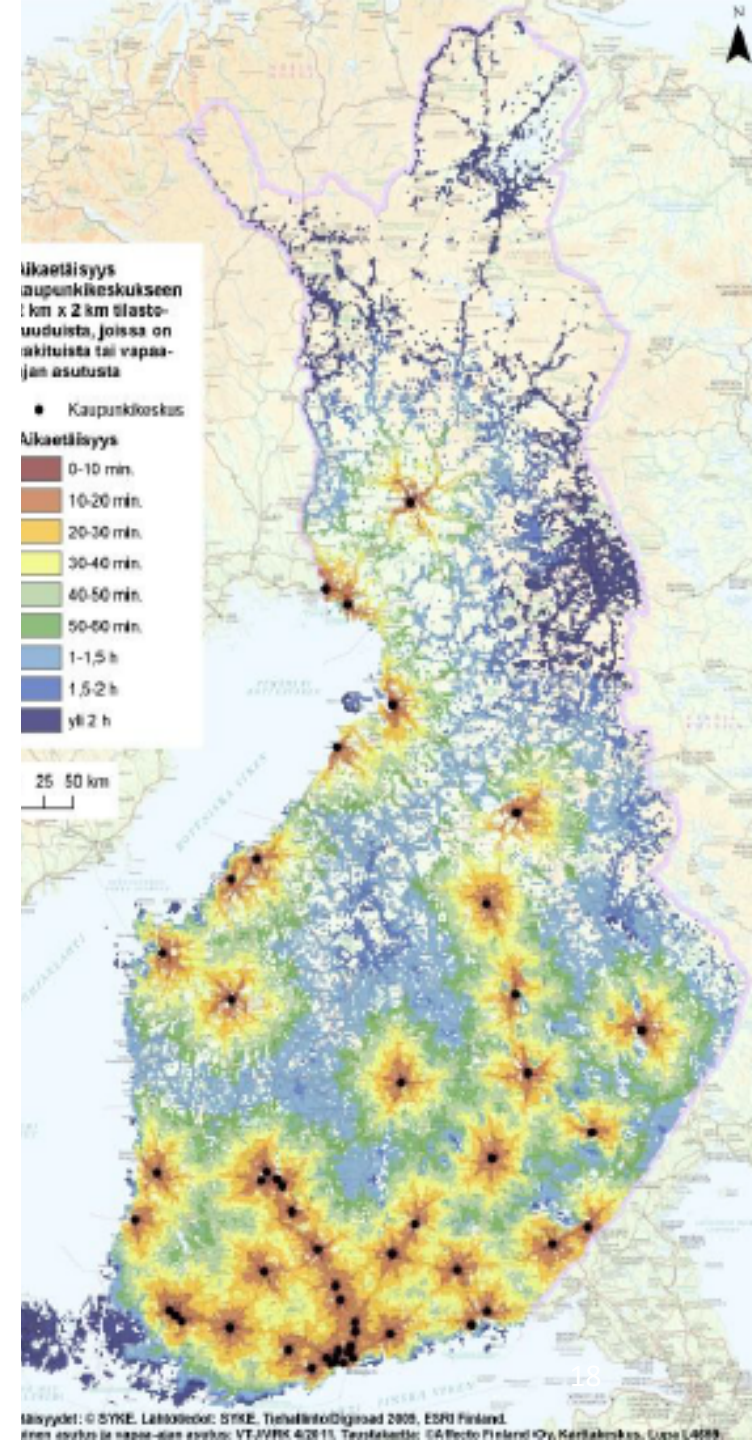

- Kuvassa on tarkasteltu Viitostien kolmen suurimman asutus- ja työpaikkakeskittymän saavutettavuutta erikseen 30 minuutin ja 60 minuutin ajoaika-etäisyydellä.
- Mikkelin, Kuopion ja Kajaanin tunnin saavutettavuusvyöhykkeellä asui yhteensä 74,2 % Etelä- ja Pohjois-Savon sekä Kainuun asukkaista ja sijaitsi 72,3 % kaikista työpaikoista.
- Kolmen kaupungin tunnin vyöhykkeiden saavutettavuusalueet olivat maantieteellisesti reunoiltaan lähes kiinni toisistaan. Viitostie toimii kokoavana runkona, joka yhdistää kolmen maakunnan tärkeimmät työmarkkina-alueet toisiinsa.

Lähde: Tilastokeskus, ruututietokanta; ESRI; Digiroad
Kartta: Timo Widbom 2018 ja analyysi Timo Aro 2018

Itä-Suomen elinvoima

- Viitostie on alueen **tärkein** valtaväylä ja tulevaisuuden kehityskäytävä.
- Viitostie **kytkee** alueen **työssäkäyntialueet toisiinsa** ja muualle Suomeen.
- Väylä on **merkittävä kansainvälinen yhteys**.
- Etelä- ja Pohjois-Savon **työpaikoista 65 %** sijaitsee kymmenen kilometrin säteellä viitostiestä.

Viitostien kehittämisen lähtökohta

Viitostiealueen kehittämisen lähtökohta tulee olla alueen **asukasmäärien ja työpaikkojen** kasvattaminen.

Valtatietä 5 tulee **tarkastella yhtenäisesti** koko pituudeltaan ja laatia sen kehittämisestä kolmen hallituskauden **toteutusohjelma ja rahoitusarvio**.

Hankkeen kustannusarvio alustavasti **noin 900 milj. euroa** (75 milj. euroa/v).

Helsingin ja Kuusamon välillä (663 km) valtatie 5 tulee kuulua **runkoverkkoon**.

Tien **tekninen taso** runkoverkolla tulee olla keskikaista ja neljä ajokaistaista, kontrolloidut liittymät, ei pysäköintiä, eikä tasoristeytyksiä (100 km/h ympäri vuoden).

Kajaanista Sodankylään tien taso olisi **korkeatasoinen valtatie**. Lähtökohtana on, että taataan Viitostielle turvalliset ja sujuvat olosuhteet läpi vuoden.

Viitostien varren investoinnit

Viitostien parantaminen tavoitteen mukaiseen kuntoon nopeasti **ei ole todennäköistä** normaalilla budjettirahoituksella.

Parantamisesta tulee **päättää kerralla** ja hyödyntää uusia rahoitusmalleja esim. PPP-mallia, rahoitusyhtiömallia.

Alueen osallistuminen kustannuksiin tulee arvioida erikseen ”hyötyjä maksaa” periaatteen mukaisesti. Viitostien nopeuden ja laadun parantaminen on yrityksille ja kunnille merkittävä tekijä.

Tien varren yritysten/kuntien investointeja on tulossa seuraavan 10-vuoden aikana **noin 10 Mrd. euron** edestä. Päätös Viitostien **parantamisesta** luo positiivisen muutos- ja kerrannaisvaikutuksen alueelle.

Päätelmiä ja suosituksia

- Tarvitaan **tahtotila** kehittämiseen ja merkittävä investointi alueen pääväylään ja kehityskäytävään, alueelle positiivinen muutosvoima. Valtion on tehtävä myös oma osuutensa.
- Alueilla yritysten ja kuntien tulee osallistua valtakunnalliseen suunnitteluun. Alueellisen tahtotilan varmistamiseksi maakuntaliitot laativat yhteistyönä Viitostien varren ”**kehityskäytäväkaavan**”.
- Liikenneverkkoa pitää uudistaa ja etupainoisesti. Liikennejärjestelmän **kehittämisen tarpeet** perusteltava hyödyillä yhteiskunnalle/alueille, ei yksin liikennemäärillä.
- Viitostien osalta **valmistellaan** alueen yhteinen kanta
 - Valtakunnalliseen **runkoväylään** sisältyvä viitostieosuus
 - Tarkempi kustannusarvio 12 vuoden toimenpiteistä

POHJOIS|SAVON|LIITTO

Kainuun liitto

POHJOIS-POHJANMAA

Council of Oulu Region

**ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO**

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

**ETELÄ-SAVON
KAUPPAKAMARI**

**KUOPION ALUEEN
KAUPPAKAMARI**

Viitostie ry

